

## Régi szegedi mesterek

## Rátkai, az utolsó papucsos

– Azt hiszem, nincs emberfia, aki úgy születik, hogy papucsos akar lenni.

– Én is véletlenül lettem az. Kosárfonónaként dolgoztam, és papucs készítő tanoncokkal laktam együtt. A kosárfonó, aki alkalmazott, tönkrement. A lakótársaim pedig „elcsábítottak”. 1932-ben szabadultam.

– Az ön korosztályának fiatal éveit meghatározta a háború. Mégis mindenki úgy beszél róla, mintha valamilyen mellékes körülmény volna csak.

– Az természetes, hogy nem szívesen beszélünk róla. És az is, hogy mindenki megpróbálta megúszni, úgy, ahogy tudta. Amikor engem először behívtak, a feleségem már várta az első babát. Bevettem egy csomó gyógyszert, leszereltek. Azután persze behívtak megint, többször is. Nem volt könnyű időszak; a feleségemnek a második baba születése után gyermekágyi láza volt, a szovjetek akkor vonultak be, én meg nem lehettem velük. Azután jött a hadifogság, nyolc hónapig voltam Jánosházán. Az elszállítás útján úsztam meg, hogy vakbélgyulladás szimuláltam, kórházba vittek, meg is operáltak. Azután úgy döntöttek, hogy az arra alkalmasakat onnan is kiviszik a Szovjetunióba. Hogy ezt elkerüljem, szétnyitottam a frissen műtött sebemet. Végül 1944 augusztusában elengedtek. A fiam nem ismert meg, elkezdett sírni, amikor odamentem hozzá.

– Az ember azt gondolná, hogy a háború után mindenkinek kisebb gondja is nagyobb annál, hogy papucsokat vásároljon. Meg tudott élni a mesterségéből?

– Valóban nem volt nagy keletje a papucsoknak akkoriban, de azért megegytettem a bolt. A vőlegényruhámot csaptam zaciba, abból vettem anyagot. Azután jött a kiutalásos rendszer. Anyagot nem lehetett szabadon venni, úgy utaltak ki mindenkinek, havi 20 pár papucsra elegendőt. Később, az



Fotó: Schmidt Andrea

Rátkai Sándor: „Először nem volt külön jobb- és ballábas”

Azok közé a régi mesterek közé tartozik, akik nem szakmunkásiskolában tanulták a szakmát, hanem maguktól, az életből, vagy a nagy öregektől. Maszekok voltak a háború előtt, a háború után, kapitalizmusban, szocializmusban, és azok maradtak most, a rendszerváltás után.

infláció időszakában kezdett jól menni. A sógoromtól megvettem egy üzletet a Kölcsey utcában. Persze, nem a bolt forgalmából éltünk, hanem abból, amit ősszel meg tavasszal a budapesti vásárokon árultunk.

– Úgy tudom, később a Dóm téren árult.

– Igen, miután a Kölcsey utcából kilakoltattak. Jól jártam, a Dóm téren akkoriban már volt idegenforgalom, nem kellett a fővárosba járkalni. Azután kilakoltattak onnan is,

mert épült a levéltár. Nem akartam eljönni, a rendőrök hozták haza a holmimat. Attól kezdve itthon dolgoztam, mert a feleségem beteg lett, ápolnom kellett. Meg nem tetszett az az üzlet, amit felajánlottak.

– Manapság van-e keletje a papucsoknak?

– Nemigen. A szabadtéri idején a téren árulok, a külföldiek időnként vásárolnak, de nagyon kicsi az idegenforgalom. A néptáncosok szoktak még tőlem rendelni, de sajnos a papucs olyan strapabíró, hogy nem kell évente lecserélni. Ma már csak passzióból dolgozom.

– Hogyan lett a Népművészet Mestere?

– A múzeumnak összeállítottam egy kollekción, a népművészeti egyesület annak alapján felterjesztett, és tavaly megkaptam a címet.

– Honnan ered a szegedi papucs?

– Fokozatosan alakult olyanná, amilyen ma. Először nem volt külön jobb és ballábas, egyforma volt mindkét darab. Az első hegyesorrú szegedi papucs 1880-ban készült. Akkor még nem volt hímzett, sőt, még akkor sem, amikor én inas voltam. Később került rá a minta.

– Hogyan készül egy ilyen holmi?

– Amikor rávarrjuk a talpra a tetejét, vissza kell fordítani. Ez benne a legnehezebb. A hímzőnek előre megcsinálják a mintákat egy nagy vászonra – két óra egy minta, én pedig utólag rávarrom a papucstőre. Az összerakás körülbelül négy órát vesz igénybe. Ezt a varrott-visszafordított papucsot ma már senki nem csinálja.

Grimbusz, a koromfekete macska nagyot ásít az ablakpárkányon egy féligkész szegedi papucs mellett.

Keczer Gabriella

## Számítan

Lassan beszegi az idő a '93-as esziendőt is, most mégis kicsit visszakaesintünk a tavalyi évre. Jó háromszáz nap kell a statisztikusoknak, hogy glédába rendezzék a magunk mögött hagyott esziendőt: decemberre megérkezett hozzánk is az 1992-es év krónikája – szigorúan számokban.

Mit csinált, hogyan élt és gazdálkodott egy éven át az a 438 ezer ember, aki Csongrád megyében lakik? Ne tessék azt hinni, hogy a statisztikusok szigorúan szikár emberek, akikbe ne bújít volna emberi érzés! Itt van mindjárt egy adatsor arról, hogy ki kivel kötött házasságot. Vajon ki lehet az a hatvan évesnél idősebb úr, aki huszoneves feleséget választott magának tavaly? Persze ezek szigorúan csak szélsőségek, hiszen legtöbben – 671-en – a saját húsz-huszonéves évek közötti megfelelő párt találtak. Összesen 1035 házasságot bontottak fel – a harmincas éveiket taposók álltak leginkább válóperes bírók elé. 4945-es születtek és 6575-es haltak meg egy év alatt: jóval több férfi hagyott itt bennünket, mint nő.

A gazdaság színváltozása is jól kiolvasható a több ezer adatsorból: míg tíz évvel ezelőtt több mint 3 ezer lakást építettek a megyében, addig tavaly mindössze 1228-at. Nem rózsásabb a helyzet, ha a munkanélküliség számait vesszük górcső alá. A két és fél évvel korábbi alig 4 ezres állástalan tömeg 27 ezerre duzzadt Csongrád megyében. Az is jól kiolvasható a statisztikákból, mely területeken a legizmosabb a gazdaság: legtöbben – 43 ezren – továbbra is az iparban dolgoztak '92-ben, miközben a vendéglátásban alig 2 ezren találtak kenyeret maguknak.

Alighanem a havi bruttó átlagkeresetek grafikon oszlopára figyeltek a napi munka során a legtöbben: a legjobban a pénzügyesek kerestek 1992-ben. Igaz, a megyei bankárok harmincötzere forintos átlagkeresete is jócskán elmaradt az országos 42 ezer forintos átlagtól. Legkevesebbet a vendéglátóiparban vihettek haza a dolgozók – legalábbis papíron, hiszen a statisztika csak arról szólhat, amit lát.

R. G.

## Dr. Kunos József Tanácsadó Iroda

adómentes társasági és személyi jövedelemadó csökkentési lehetőség megoldások jutalomfizetésre.

Bejelentkezés a 312-302-es, 312-323-as telefonon.

## § KÖNYVELÉSI ÉS ADÓTANÁCSADÓ

YOUNG Consulting Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.  
6723 Szeged, Pille u. 28. T.: 62/322-901.  
Adótanácsadás, könyvvizetés.

## Kamara vagy szövetség? ● A törvény előszele ● Ne csak utazási irodák!

Hát nem hullt ki: a megsejtett „veszély” miatt-e, vagy más okból, nem tudni, mindenesetre a kamarát messzire elkerülték mind a színvonalat tartani képes, mind az azt messze alulmúló „kicsik”. Nem estek át az önkormányzati ellenőrzések szűrőjén sem. Kifizetik a kirótt bírságot – már egy csoport megszervezésével, etetésével, elszállásolásával nagyobb a hasznuk, hát meg sem kottyan nekik – , s vígan tevékenykednek tovább.

Nem sikerült valóban dél-magyarországivá tenni sem a tavaly márciusban végülis létrehozott idegenforgalmi kamarát – kivétel nélkül szegediek a tagjai. Hogy a hír nem jutott-e el 50-60 kilométerre, vagy nem érezték hiányát a tömörülésnek a „vidékiek”, netán a köszönő viszonyon is innen voltak még, hosszan kutatnánk... S még valami nem jött igazán össze: jobbra

## kiutazatókat tömörít a kamara

ahelyett, hogy érdekvédelmi és -képviseleti, információs fóruma lenne a tradicionális vendéglátóknak – tehát az étellel-itallal szolgálóknak – , a szállásadóknak, s azoknak is, akikkel legalábbis a csoportosan érkező vendég a legelőször és a leghosszabb időre kapcsolatba kerül: az idegenvezetőknek.

Ez utóbbi három szakmai csapat hamarjában létre is hozta a maga rétegegyesülését, s a kamarában maradtak jobbra az utazatók. S most, hogy nem csupán a kamarai törvény szele kísértette meg őket – akkor ugyanis kamaraként automatikusan megszűnének, s át kellene alakulniuk szövetséggé, egyesületé, de legalábbis egyletté – , hanem az alapszabályba belefoglalt – s többek szerint el nem ért – célok mellé mégiscsak odakívánczik a gazdasági együttműködés, egymás üzleti értelmű támogatásának igénye, nos most a kamarai élet újragondolására hívták össze az alapítókat. (Moti-

## Rostáján nem hullt ki a férgese...

Amikor arról volt szó – 1992 elején jártunk még –, hogy a sorra-rendre alakuló utazási „irodácskák, vendéglécskék, panziócskák” egy némelyike a minimális szakmai követelményeknek sem felel meg, s baklövésével, gyenge szolgáltatásaival rontja a régóta profik, vagy – más megközelítésből – a tisztas minőséget produkálók hitelét, nagy tetszés fogadta a javaslatot: alakítsanak kamarát Dél-Magyarországon is az idegenforgalomban érdekelt szervezetek. Úgy mond, majd a kamarai működés meghozza a remélt eredményt: rostáján kihull a férgese.

válta ezt még egy valami – a verebek személyi ellentétként csiripelnek ki – , mi azonban

## nevezzük nevén

a dolgot: a kamarai elnök leváltásában látták többben a mindent megoldó megváltást.)

Noha alkalmunk volt a kezdetben indulatokról fűtött, utóbb azonban valóságos szakmai gondok taglalásába átsimuló megbeszélésen megfigyelőként jelen lenni, az idegenforgalmi kamara válságában az általánosabb jelenségekre figyeltünk, nem a csipp-csupp pengeváltásokra. (Noha talán az olvasót hamarabb megragadnánk, ha elmondanánk, mit mondott L. B. egy alkalommal T. T.-nek R. Gy.-ről, s F. A. miért hív össze alapszabályellenesen megbeszélést. De bocsánat érte, ez nem a mi stílusunk...) Sokkal fontosabbnak kell ugyanis tekintenünk azt a más kamarák működésében is tapasztalható jelenséget, mely erőfeszítések árán tartható össze tagságuk – hogy a tagdíjfizetési morálról most ne is szóljunk – , vagy mennyire nincs eszközük arra, hogy szakmai kérdésekben érvényesítsék az akarataikat. Na jó,

## legalább hallassák a hangjukat.

Aztán: hogy informálják tagságukat. Például a készülő törvényekről, a szakmát érintő – jobbra gazdasági kihatású – kormányzati manőverekről. Nem hogy közhatalmi szerepalk-

rük nincs, de pénzük sem, hogy legalább informális úton-módon a tűz közelébe férközzenek. S ott a valóság hideg tényeivel hűtsék a begőzölt-felhevült – mit is? Hát most találjon valaki helyettünk egy találó, átfogó szót annak kifejezésére, hogy ki-mi is a kamarák partnere! Ugye, hogy nincs!

Csak hogy az idegenforgalomnál maradjunk, mondunk erre példát. Több évtizedes múlttal rendelkező utazási iroda vezetője panaszkolja, hogy ha nem találkozna időnként falusi polgármesterekkel, meg nem olvasna újságot, bizony fogalma sem volna róla, mi is lesz itt

## Dél-Magyarországon az expo idején.

Persze még így sem sikerült – nyilván okkal – sokat megtudnia... Más azt fájjalja, hogy a hirdetési tarifák miatt huzamosabb sajtókampányra aligha vállalkozhatna, márpedig nélkül nehéz bevezetnie magát a köztudatba. A kamara meg nem segít, legfeljebb egy-egy idegenforgalmi vásár résztvevői költségébe száll be... Na erre replikázott a már nem üzleti alapokon működő Csongrád megyei idegenforgalmi hivatal vezetője, hogy hát tessék, már felajánlottam a nagytérünket, tartsatok itt minden hét végén turisztikai börtöt. Ahová az ajánlataitokat megosztálni, köztük válogatni, a jót a rossztól elválasz-

tani bejöhet a délmagyarországi polgár. A csongrádi, a csabai is, ha erre jár. Kell-e nektek ennél olcsóbb reklám?

Az idegenforgalmi kamara talán még szerencsés is, hogy önvizsgálatra kényszerül. A beszélgetésben szembesültek ugyanis a tagokban feszülő, sokszor ellentétes nézetek, s ahogy az lenni szokott, a „kibeszélés” új ötleteket vetett föl, s az eddig fővállalt funkciók újragondolását kényszerítte ki. S a legnagyobb nyereség, hogy rádöbbenett az érintettek: ha most földadják – volt ilyen fenyegetettsége a turizmussal foglalkozók tanácskozásának is –, a kamarai törvény (végre mikori?) megszületése után kezdenek előlrol mindent. A nulláról a szervezkedést, a célok megfogalmazását, aztán a megvalósítást. S lehet,

## évek telnek el majd újra

tényleges együttműködés nélkül. S ez a veszély nem csupán az idegenforgalmi kamara esetében érzékelhető!

Kíváncsi vagyok egyébként, hogy a dél-magyarországi idegenforgalomnak végülis a tisztújítástól eláll, s önnön céljainak újragondolását vállaló kamarája rá tudja-e venni eddigi, s csatlakozásra a „valamit valamiért” elv alapján felbízható, jövődö tagjait arra: vendégeik érdekében szükség van az együttműködésükre. Például úgy, hogy szombat-vasárnaponként várnak bennünket, dél-magyarországi polgárokat a kínálatuk rendszeres bemutatásával. Utóvégre belőlünk élnek.

Nem azért mondom, de több órám ráment az elmúlt napokban arra, hogy összeszedjem az utazási irodák téli ajánlatait, mert tényleg elmennek valahová a karácsonyi szünetben. S akkor még az étlapokat nem is említem, pedig jó lenne tudni, hová vihetem a hétvégi vendégeimet egy jó halászlére a legolcsóbban. Vagy melyik panzióban foglaljak nekik szállást. Kérem szépen, kedves kamara, ezzel nem vagyok egyedül...!

Pálffy Katalin